

ANTIBIOTIKLAR VA PROTON POMPA INHIBITÖRLERININ GASTRITDAGI SINERGETIK TA'SIRI: KLINIK BIRGALIKDA QO'LLANILISHI: GASTRITNI DAVOLASHDAGI SINERGETIK TA'SIRI

Murodova Railya Rustamovna

Klinik Farmakologiya Kafedrası assistenti

Ibragimov Sardorbek Tolib o'g'li

Pediatrica fakulteti, 609- guruh talabasi

Kirish: Gastrit – oshqozonning shilliq qavatining yallig'lanishi bo'lib, bir qancha turli sabablar, jumladan *Helicobacter pylori* infeksiyasi va oshqozon kislotasining ortiqcha ishlab chiqarilishi, bu holatni keltirib chiqarishi mumkin. Gastritni samarali davolashda antibiotiklar va proton pompa inhibitörlerinin (PPI) birgalikda qo'llanilishi muhim ahamiyatga ega. Ushbu dori vositalarining o'zaro sinergetik ta'siri, nafaqat bakterianing yo'q qilinishini ta'minlaydi, balki oshqozonning himoya mexanizmlarini kuchaytirib, yallig'lanishni kamaytiradi.

Antibiotiklar va Gastritni davolashdagi roli

Helicobacter pylori bakteriyasi oshqozon shilliq qavatida yallig'lanish jarayonlarini boshlaydi va gastritning asosiy sabablaridan biri hisoblanadi. Ushbu bakteriyani yo'qotish uchun antibiotiklar keng qo'llaniladi. *H. pylori* ni yo'qotish uchun bir nechta turli antibiotiklarni birgalikda ishlatish tavsiya etiladi. Eng keng tarqalgan antibiotiklar quyidagilardir:

1. Amoksitsillin

Amoksitsillin, penitsillin turkumiga mansub antibiotik bo'lib, bakterial hujayra devorlarini shikastlaydi va *H. pylori* ni yo'qotadi. Ushbu dori, ko'pincha *H. pylori* ga qarshi boshqa antibiotiklar bilan kombinatsiyada ishlatiladi.

2. Klaritromitsin

Klaritromitsin, makrolid antibiotiklar guruhiga kiradi va *H. pylori* ga qarshi samarali ta'sir ko'rsatadi. Klaritromitsin asosan bakterial protein ishlab chiqarishni to'xtatadi, bu esa bakterianing ko'payishini oldini oladi.

3. Metronidazol

Metronidazol, anaerobik bakteriyalarni yo'qotishda samarali bo'lgan bir antibiotikdir. Ushbu dori, *Helicobacter pylori* infeksiyasini davolashda qo'shimcha vosita sifatida ishlatiladi.

4. Tetratsiklin

Tetratsiklin keng spektrli antibiotik bo'lib, *H. pylori* ga qarshi ta'sir qiladi va uni

o'ldiradi. Bu antibiotik, ko'pincha ko'pkomponentli davolash rejimlarida ishlatiladi.

Antibiotiklar orqali *H. pylori* bakteriyasini yo'qotish oshqozonning shilliq qavatidagi yallig'lanishni kamaytirishga yordam beradi, bu esa gastrit simptomlarini bartaraf etadi.

Proton Pompa Inhibitorlari (PPI) va Gastritdagi Roli

Proton pompa inhibitorlari (PPIlar), oshqozon kislotasining ishlab chiqarilishini kamaytiradi. Ular kislotaning oshirilgan ishlab chiqarilishini bloklaydi va bu orqali oshqozonning shilliq qavatining himoya mexanizmini mustahkamlashadi. PPIlar quyidagi dori vositalarini o'z ichiga oladi:

1. **Omeprazol.** Omeprazol, oshqozon kislotasining ishlab chiqarilishini eng samarali tarzda pasaytiruvchi dori hisoblanadi. Bu dori oshqozonning kislotali muhitini kamaytirib, gastrit va oshqozon yaralarining tiklanishiga yordam beradi.

2. **Lansoprazol.** Lansoprazol ham omeprazol singari kislotaning ishlab chiqarilishini pasaytiradi, bu esa oshqozon shilliq qavatining tiklanishini tezlashtiradi va yallig'lanishni kamaytiradi.

3. **Pantoprazol.** Pantoprazol, PPIlar guruhiga kirib, oshqozon kislotasining ishlab chiqarilishini kamaytiradi va oshqozonning himoya mexanizmlarini kuchaytiradi. Bu dori, gastrit va oshqozon yaralarining davolashida keng qo'llaniladi.

4. **Esomeprazol.** Esomeprazol, omeprazolning isomeridir va oshqozon kislotasini pasaytirishdagi samaradorligi bilan tanilgan. Bu dori oshqozonning himoya qavatini kuchaytiradi va yallig'lanishni kamaytiradi.

PPIlar yordamida oshqozon kislotasining ishlab chiqarilishi kamayadi, bu esa yallig'lanishning oldini olish va oshqozonning shilliq qavatini himoya qilish uchun muhimdir.

Sinergetik Ta'sirlar

Antibiotiklar va PPIlarning birgalikda qo'llanilishi gastritni davolashda sinergetik ta'sir ko'rsatadi. Ushbu ikki turdagi dori birgalikda ishlatilganda, ular nafaqat bakteriyani yo'qotadi, balki oshqozonning shilliq qavatini himoya qilib, yallig'lanishni kamaytiradi.

1. ***H. pylori* ning yo'q qilinishi.** Antibiotiklar *H. pylori* bakteriyasini yo'qotishga yordam beradi, bu esa gastritning asosiy sababini yo'q qiladi. PPIlar esa oshqozon kislotasining ishlab chiqarilishini kamaytiradi, bu esa bakteriyaning oshqozon shilliq qavatiga o'rnatilishiga to'sqinlik qiladi. Shu tarzda, antibiotiklar va PPIlar birgalikda oshqozon muhitini *H. pylori* uchun noqulay qilib, uning yo'qolishini tezlashtiradi.

2. **Shilliq qavatni himoya qilish va yallig'lanishni kamaytirish.** PPIlar oshqozon shilliq qavatini himoya qiladi va uning yallig'lanishini kamaytiradi, bu esa antibiotiklarning samaradorligini oshiradi. Antibiotiklar bakteriyalarni yo'qotganidan so'ng, oshqozon kislotasining kamaytirilishi, shilliq qavatning tiklanishini tezlashtiradi va infeksiyaning qaytalanish xavfini kamaytiradi.

3. **Taqiqlangan asoratlarni oldini olish.** PPIlar oshqozon kislotasining kam bo'lishi bilan, antibiotiklar orqali davolashning samaradorligini oshiradi va oshqozonning shikastlanishiga, shu jumladan, yaralar yoki qon ketish xavfini kamaytiradi. PPIlarning qo'llanilishi antibiotiklarning foydali ta'sirini mustahkamlaydi va asoratlarning oldini oladi.

Nojo'ning Oshqozon-Ichak Sistema va Gastritdagi Ta'siri

1. **Antibakterial Ta'sir.** Nojo, bakteriyalarga qarshi samarali ta'sir ko'rsatadigan xususiyatlarga ega. Oshqozon-ichak kasalliklarida ko'pincha *Helicobacter pylori* bakteriyasi asosiy sababchi hisoblanadi. Nojo, bu bakteriyaning ko'payishini to'xtatishda yordam beradi. Shuning uchun nojo'ning bakteriyaga qarshi ta'siri gastritning davolanishida muhim rol o'ynaydi.

2. **Oshqozon Kislotalarini Pasaytirish.** Nojo, oshqozon kislotasining ishlab chiqarilishini kamaytirish orqali oshqozon shilliq qavatining himoya qilishga yordam beradi. PPIlar (proton pompa inhibitörleri) singari nojo'lar oshqozonning kislotali muhitini tartibga solishda samarali bo'lishi mumkin. Bu xususiyat, gastrit va boshqa oshqozon-ichak kasalliklarida shilliq qavatning tiklanishini tezlashtirishga yordam beradi.

3. **Yallig'lanishga Qarshi Ta'sir.** Nojo, yallig'lanishga qarshi samarali xususiyatlarga ega bo'lib, oshqozonning shilliq qavatidagi yallig'lanishni kamaytiradi. Yallig'lanishning kamayishi, gastrit simptomlarini yengillashtirishga yordam beradi va oshqozon-ichak tizimidagi boshqa kasalliklarning oldini olishga yordam beradi.

4. **Qon Oqimi va Shilliq Qavatning Himoyasi.** Nojo, oshqozon va ichak shilliq qavatining shikastlanishini oldini oladi va shilliq qavatni tiklash jarayonini tezlashtiradi. Bu, xususan, yallig'lanish va oshqozon yaralari holatida juda muhimdir, chunki yaralar va shikastlanishlar qisqa vaqt ichida tiklanadi.

Nojo'ni Antibiotiklar va PPIlar bilan Birgalikda Qo'llash

Nojo'ni antibiotiklar va proton pompa inhibitörleri bilan birgalikda qo'llash, gastritni davolashda sinergetik ta'sir yaratadi. Antibiotiklar, *H. pylori* bakteriyasini yo'q qilish orqali gastritning sababini bartaraf etadi, PPIlar esa oshqozon kislotasini kamaytirish orqali shilliq qavatni himoya qiladi. Nojo, bu

ikki dorining ta'sirini kuchaytiradi, oshqozon shilliq qavatining himoyasini yanada mustahkamlaydi va davolash jarayonini tezlashtiradi.

Xulosa: Antibiotiklar va proton pompa inhibitörlerinin birgalikda qo'llanilishi gastritni davolashda samarali va tezkor natijalarga erishish imkonini beradi. Antibiotiklar *H. pylori* ni yo'qotishda muhim rol o'ynaydi, PPIlar esa oshqozon shilliq qavatini himoya qiladi va yallig'lanishni kamaytiradi. Ushbu ikki turdagi dori birgalikda ishlatilganda, ular bir-birining ta'sirini kuchaytiradi, bu esa davolashning samaradorligini oshiradi. Biroq, dori vositalarining o'zaro ta'siri va bemorning holati doimiy ravishda kuzatilishi zarur.

ADABIYOTLAR:

1. Jafri, M.A., & Khan, A.H. (2017). The Role of Antibiotics in *H. pylori* Eradication: A Systematic Review. *Journal of Gastroenterology and Hepatology*, 32(4), 815-823.
2. Patel, S., & Sharma, M. (2016). Proton Pump Inhibitors and Their Role in Gastric Diseases. *Clinical Gastroenterology*, 58(3), 342-349.
3. Kohn, S., & Roberts, W.L. (2018). Combination Therapy for *Helicobacter pylori* Eradication: Efficacy and Safety. *American Journal of Gastroenterology*, 113(2), 242-247.
4. Dufresne, L., & Grange, M. (2019). Proton Pump Inhibitors in the Management of Gastritis and Peptic Ulcer Disease. *Gastroenterology Reports*, 7(2), 65-72.